

Otsikko

Asianumero

Perusteluosa

Valtiovarainministeriö 4.2.2014:

"Lausuntopyyntö selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta"

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan valtionosuusjärjestelmä uudistetaan osana kuntarakennemuutosta. Järjestelmää yksinkertaistetaan ja selkeytetään. Järjestelmän kannustavuutta parannetaan. Hallitusohjelman mukaan uudistuksen tavoitteena on, että perusopetuksen rahoitus jatkossa perustuisi nykyistä enemmän perusopetuksen toimintaympäristöä kuvaaviin indikaattoreihin, esimerkiksi kunnan maahanmuuttajien väestöosuuteen, aikuisväestön koulutustasoon sekä työttömyysasteeseen.

Hallitusohjelman mukaan kuntauudistusta ohjaavassa lainsäädännössä otetaan käyttöön kuntauudistusta edistäviä välineitä. Tavoitteena on muun muassa poistaa lainsäädännöstä sekä kuntatalouden rahoitusjärjestelmästä kuntaliitoksia vaikeuttavia tekijöitä.

Valtiovarainministeriön asettaman selvitysmiehen toimeksiannon mukaan valtionosuusperusteiden uudistamisessa tuli tarkastella muun muassa perusteiden läpinäkyvyyttä, lukumäärää, päällekkäisyyksiä, korvaustarpeita, ajanmukaisuutta ja soveltuvuutta kuntarakenteen ja palvelutarpeiden muutoksessa. Tavoitteeksi asetettiin uudistaa kuntien valtionosuusjärjestelmä hallitusohjelmassa linjatulla tavalla siten, että uusi lainsäädäntö tulisi voimaan vuoden 2015 alusta.

Lähtökohtana on, että valtion ja kuntien välinen kustannustenjako ei muutu valtionosuusuudistuksen johdosta.

Valtiovarainministeriön asettama selvitysmies Arno Miettinen on valmistellut kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain uudistamista keväästä 2012 alkaen. Hän julkisti alustavat uudistuslinjauksensa helmikuussa 2013. Seuraavana vaiheena valtiovarainministeriö lähetti 17.12.2013 kunnille kommentoitavaksi selvitysmiehen tarkennetut uudistusesitykset ja kriteerit kuntakohtaisine laskelmineen. Kunnilta pyydettiin lausuntoa mm. laskentakriteerien määrästä ja sisällöstä, siirtymäkauden pituudesta ja ylipäätään järjestelmämuutoksen tarpeesta.

Selvitysmies on valmistellut liitteenä olevan luonnoksen hallituksen esitykseksi, jonka mukaisesti hän ehdottaa valtionosuusjärjestelmää uudistettavaksi. Valtionosuuslaskelmat on päivitetty vuoden 2014

valtionosuusmäärien tasolle. Uudet kuntakohtaiset laskelmat uudistuksen vaikutuksista valtionosuuksiin ovat kuntien käytössä lausuntokierroksen aikana.

Valtiovarainministeriö pyytää jakelussa mainituilta tahoilta lausuntoa selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi ja kiinnittämään huomiota erityisesti seuraaviin asiakokonaisuuksiin:

- ehdotettaviin kriteereihin
- ikäryhmien ja sairastavuuden painoihin
- muiden kriteerien painoihin
- määräytymisperusteiden laskentaperiaatteisiin
- verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen
- siirtymätasauksen kestoon ja porrastukseen

Lausunnot pyydetään toimittamaan **viimeistään 4.4.2014** klo 16 mennessä sähköpostitse osoitteeseen [valtiovarainministerio\(at\)vm.fi](mailto:valtiovarainministerio(at)vm.fi).”

Lahden kaupungin lausunto

Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen 2015

Ehdotetut kriteerit

Uudet kriteerit ovat aiempia selkeämmät ja niillä on reaalisempi yhteys kuntien todellisiin kustannuksiin. Kriteerien lukumäärä on riittävä ottamaan huomioon kuntien väliset olosuhde-erot. Samalla on suurelta osin päästy pois aiempien lukuisten kriteerien päällekkäisyydestä. Kriteerit kuvaavat varsin hyvin niitä tekijöitä, jotka määrittävät kunnan toiminnan välttämättömän kustannustason. Kompromissina muutos nykyjärjestelmään verrattuna on jätetty pienemmäksi kuin olisi ollut perusteltua.

Painoarvot ja laskentaperiaatteet

Työttömyyden painoarvo ehdotuksessa on samalla tasolla kuin nykyjärjestelmässä. Rakenteellisen työttömyyden suorat ja välilliset vaikutukset kuntien talouteen (sekä verotuloihin että menoihin) ovat niin suuret, että osuuden kasvattamiseen olisi hyvät perusteet. Lahden kaupunki esittää, että työttömyyden painoarvo järjestelmässä kaksinkertaistetaan (1,9 %:sta 3,8 %:iin). Korottamisesta huolimatta valtionosuus olisi edelleen vain pieni murto-osa työttömyyden kustannuksista kunnalle, joten kunnan intressi työttömyyden vähentämiseen ei tästä kärsisi.

Työpaikkaomavaraisuusasteen käyttäminen valtionosuuksien jakoperusteena on perusteltu, kun haetaan kriteeriä, jolla voidaan tasapainottaa keskuskunnan ja ympäristökuntien välistä kustannusten ja tulojen jakoa tilanteessa, jossa keskuskunta käytännössä tuottaa mm. vapaa-aikapalveluita ympäristökunnille ja luo myös naapurikuntia palvelevaa vetovoimaa.

Verotuloihin perustuva valtionosuuksien taseus

Perusajatus pienehköstä siirtymisestä kustannusten tasauksesta tulojen tasauksen suuntaan on erittäin perusteltu ja välttämätön osa uudistuksen kokonaisuutta. On myös tärkeää, että muutos lisää järjestelmän elinkeinopoliittista kannustavuutta ja laajentaa tämän kannustavuuden koskemaan kaikkia kuntia.

Siirtymätasauksen kesto

Ehdotettu siirtymäaika on perusteltu, jotta kunnat ehtivät sopeutua tuleviin muutoksiin.

Lahden kaupunki pitää uudistuksen toteuttamista perusteltuna ja kiireellisenä. Kireän kuntatalouden tilanteessa on erityisen tärkeää, että valtionosuusjärjestelmä kohtelee kuntia mahdollisimman tasapuolisesti. Siirtymäaika antaa valtionosuuksia menettäville kunnille edellytykset sopeutua muutokseen. Kun nykyisessä julkisen talouden tilanteessa ei valtionosuuksien kokonaismäärää voida käytännössä juurikaan lisätä, on välttämätöntä, että valtio karsii kuntien velvoitteita, purkaa kuntia koskevia normeja ja edesauttaa rakenteellisia uudistuksia, joilla parannetaan kuntien edellytyksiä tasapainottaa talouttaan.

Valtiovarainministeriön lausuntopyynnön liitteet ovat nähtävänä kaupunginhallituksen kokouksessa läsnä oleville extranetissä.

Liitteenä	1. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta 2. Kuntakohtaiset laskelmat uudistuksen vaikutuksista valtionosuuksiin
Esittelijä	Kaupunginjohtaja Jyrki Myllyvirta
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus päättää antaa valtiovarainministeriölle yllä valmistelutekstistä ilmenevän lausunnon. Samalla kaupunginhallitus tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.
Asian valmistelija / Lisätietojen antaja	Taloussuunnittelija Ilkka Kokkonen, puh 044-716 1433
Toimenpiteet	Ote: valtiovarainministeriö 4.4. mennessä s-postilla: valtiovarainministerio(at)vm.fi.
Muutoksenhaku	Muutoksenhakukielto

viran puolesta:

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Janne Mäki'.

Janne Mäki
kaupunginsihteri

Otteen saaja: (s-postilla)
valtiovarainministerio@vm.fi.

Lahden kaupunki
Viranomainen:
Kaupunginhallitus

Päivämäärä:
31.03.2014

Pykälä:
Vips, päätösnumero §
140

☐ Koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, kuntalain 91 §:n nojalla tästä päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta.

☐ Muu peruste, mikä

Asianosainen:

☐ Annettu tiedoksi sähköisesti, pvm: 2.4.2014 valmistelusihteeri Marjo Oinonen

☐ Lähetetty tiedoksi kirjeellä, joka on annettu postin kuljettavaksi, pvm:
(kuntalaki 95 §) Tiedoksiantaja:

☐ Luovutettu asianosaiselle
Paikka ja pvm:

Vastaanottajan allekirjoitus

☐ Muulla tavoin, miten